

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Sytuacja kobiet romskich”**(opinia rozpoznawcza na wniosek Parlamentu Europejskiego)**

(2019/C 110/04)

Sprawozdawca: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 30.5.2018
Podstawa prawna	Art. 304 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	7.11.2018
Data przyjęcia na sesji plenarnej	12.12.2018
Sesja plenarna nr	539
Wynik głosowania (za / przeciw / wstrzymało się)	196/2/5

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Wiele kobiet (i dziewcząt) romskich jest narażonych na wieloraką i międzysektorową dyskryminację, co sprawia, że mają ograniczone możliwości korzystania ze swoich praw. Kobiety romskie stanowią najbardziej narażoną grupę mniejszościową w UE. Położenie kresu tej sytuacji jest powinnością i obowiązkiem o najwyższym znaczeniu dla demokracji europejskich.

1.2. EKES dziękuje licznym kobietom romskim za ich obecną i przeszłą determinację w odważnej walce z dyskryminacyjnymi strukturami i przemocą instytucjonalną, by umożliwić wspólne w pełni swobodne życie w Europie wolnej od dyskryminacji.

1.3. Należy niezwłocznie położyć kres segregacji w ramach nauczania, którego niski poziom jest ściśle związany z charakteryzującą je dyskryminacją, a jednocześnie zapewnić młodym dziewczętom romskim dostęp do wszystkich elementów wysokiej jakości edukacji publicznej. Należy dokonać jak najszybszego rygorystycznego przeglądu procedur dotyczących wyspecjalizowanych szkół i procedur ukierunkowania.

1.4. EKES oczekuje, że państwa członkowskie nadadzą priorytet eliminacji praktyk zdrowotnych naruszających rozsądne normy etyczne dotyczące usług i powiązane z nimi przepisy, oraz że uznają za przestępstwo nielegalne praktyki, takie jak przymusowa sterylizacja, odmowa opieki zdrowotnej w oparciu o pochodzenie etniczne lub świadczenie usług o niższej jakości.

1.5. Państwa członkowskie powinny niezwłocznie usunąć dyskryminujące formy i sposoby zatrudnienia, a jednocześnie wdrożyć strategie polityczne opracowane w celu zwiększenia szans kobiet romskich na znalezienie zatrudnienia.

1.6. Ważne jest, aby określić, przyjąć i egzekwować jako prawo podstawowe minimalne akceptowalne normy w zakresie mieszkalnictwa i usług publicznych, w stosownych przypadkach zapisując je w konstytucjach państw członkowskich.

1.7. Należy podjąć zdecydowane działania bez dyskryminacji przeciwko wszelkim formom handlu ludźmi i przestępstwom na tle nienawiści, których ofiarami są Romowie, a w szczególności kobiety z tej społeczności.

1.8. Kobiety romskie mają bardzo ograniczone możliwości, by tworzyć i oceniać strategie polityczne, które mogą mieć wpływ na ich losy. Należy zagwarantować ich odpowiednio proporcjonalny udział w takich programach.

1.9. W przeciwieństwie do tego, co ma miejsce obecnie w większości państw członkowskich, w europejskich i krajowych strategiach nadrabiania zaległości po 2020 r. należy zwrócić szczególną uwagę na obawy i interesy kobiet romskich.

2. Sytuacja kobiet romskich w UE

2.1. Wiele kobiet (i dziewcząt) romskich jest narażonych na wieloraką i międzysektorową dyskryminację, co sprawia, że mają ograniczone możliwości korzystania ze swoich praw. Kobiety romskie stanowią najbardziej narażoną grupę mniejszościową w UE. Sytuację tę należy postrzegać jako systemowy atak na demokrację, praworządność i prawa podstawowe, atak, który głęboko osłabia ideę europejską opartą na wartościach wyrażonych w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej⁽¹⁾, jak również w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej⁽²⁾. W ostatnich latach poczyniono w tej dziedzinie niewielkie postępy.

2.2. Pomimo niedostępności danych z podziałem na pochodzenie etniczne i płeć w większości państw członkowskich, Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) przedstawia dokładny obraz niekorzystnej sytuacji kobiet romskich (głównie w kontekście badania EU-MIDIS II)⁽³⁾. Wydaje się, że we wszystkich sektorach społeczeństwa kobiety romskie znajdują się w niekorzystnej sytuacji nie tylko w stosunku do ogółu społeczeństwa, ale również w stosunku do mężczyzn z własnej społeczności.

2.3. EKES wyraża przekonanie, że siła wspomnianej uprzednio idei europejskiej jest proporcjonalna do stopnia, w jakim mogą z niej korzystać najsłabsi obywatele UE. Dlatego też przyjęcie niezbędnych środków w celu poprawy sytuacji kobiet i dziewcząt romskich oraz promowania ich niezależności jest nie tylko obowiązkiem instytucji UE i państw członkowskich, ale także sprawdzianem jakości ich demokratycznej organizacji i dojrzałości panującej w nich praworządności.

3. Uwagi ogólne

3.1. Wśród głównych wartości leżących u podstaw idei europejskiej w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej wymienia się między innymi równość i poszanowanie praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. O **skutecznej** realizacji tych praw można mówić tylko wtedy, gdy zagwarantowane zostaną konkretne zmiany z korzyścią także dla najbardziej zmarginalizowanych i dyskryminowanych grup społecznych. Dyskryminacja, segregacja i niechęć wobec Romów to jaskrawe zaprzeczenie tych wartości,

3.2. Poprawa ekonomicznej pozycji kobiet romskich, jak również wdrożenie praw człowieka i podstawowych wolności, z których mają one prawo korzystać na planie politycznym, gospodarczym, społecznym, kulturowym i obywatelskim, i które muszą być zagwarantowane konstytucyjnie, wymaga równouprawnienia romskich mężczyzn i kobiet.

3.3. W tym kontekście EKES, zgodnie ze swoimi poprzednimi opiniami⁽⁴⁾, popiera cele strategii ramowej UE, a zarazem zwraca szczególną uwagę na potrzebę spójnego wdrażania i niewystarczające postępy, jakie dotychczas osiągnięto.

3.4. Zauważa również, że antycyganizm można zaobserwować na prawie wszystkich poziomach działalności państw członkowskich, zarówno w administracji, jak i w instytucjach, co pozbawia Romów równego dostępu do usług publicznych, a także uniemożliwia im dochodzenie równości praw i obowiązku równego traktowania, podejmowanie decyzji politycznych w kwestiach ich dotyczących proporcjonalnie do ich udziału w całkowitej liczbie ludności, jak również ochronę przed skutkami dyskryminacji. W jeszcze większym stopniu dotyczy to kobiet romskich.

3.5. W celu sporządzenia wykazu systematycznych przypadków naruszania praw kobiet romskich Komitet wzywa do przygotowania „białych ksiąg” z pomocą niezależnych i wiarygodnych organizacji społeczności romskiej, konsultując się z nimi i oficjalnie je uznając, tak aby stworzyć podstawy dla historycznego pojednania.

3.6. EKES dziękuje licznym kobietom romskim za ich obecną i przeszłą determinację w odważnej walce z dyskryminacyjnymi strukturami i przemocą instytucjonalną, by umożliwić wspólne w pełni swobodne życie w Europie wolnej od dyskryminacji.

4. Konkretny obszary polityki publicznej⁽⁵⁾

4.1. Edukacja

4.1.1. Nauczanie w grupach segregowanych jest zawsze niezgodne z prawem i nieuchronnie prowadzi do niekorzystnych wyników. Negatywne skutki segregacji szkolnej szczególnie dotkliwie oddziałują na romskie dziewczęta i zamykają im możliwości mobilności społecznej. Należy zatem wykorzystać wszelkie środki prawne i ukierunkowaną pomoc w ramach polityki publicznej oraz zagwarantować dodatkowe wydatki niezbędne do zaradzenia, zgodnie

⁽¹⁾ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=uriserv%3A0J.L_2016.078.01.0011.01.POL.

⁽²⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=PL>

⁽³⁾ Wyłącznie w języku angielskim: <http://fra.europa.eu/en/project/2015/eu-midis-ii-european-union-minorities-and-discrimination-survey/publications>.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 248 z 25.8.2011, s. 16; Dz.U. C 67 z 6.3.2014, s. 110; Dz.U. C 11 z 15.1.2013, s. 21.

⁽⁵⁾ Spośród wielu propozycji przedstawionych dotychczas przez społeczność romską, organizacje społeczeństwa obywatelskiego działające na rzecz Romów, kręgi naukowe, organizacje międzynarodowe i EKES w niniejszej opinii wspomniane zostaną tylko te, które mają szczególnie istotne znaczenie dla egzekwowania praw kobiet romskich.

z oczekiwaniami UE, niskiemu poziomowi nauczania w grupach segregowanych w wyniku dyskryminacji, a jednocześnie zapewnić dziewczętom romskim dostęp do wszystkich elementów wysokiej jakości edukacji publicznej. Rządy muszą zapewnić dostępność odpowiednich zasobów ludzkich, szkoleń i programów edukacyjnych.

4.1.2. Bezzasadna diagnoza upośledzenia umysłowego i segregacja szkolna, których ofiarą mogą padać dzieci romskie, należy uznać za jedne z najpoważniejszych przejawów naruszania praw tych dzieci, rujnujące im przyszłość. Takie diagnozy powinny być regularnie weryfikowane przez wyspecjalizowane i niezależne instytucje. Należy zapewnić, aby procedura weryfikacji mogła zostać uruchomiona bez przeszkód na wniosek każdej zainteresowanej strony, w pierwszej kolejności rodzica lub opiekuna, a także szkoły.

4.1.3. W przypadku podejrzenia powtarzających się, a w szczególności systemowych błędów w ocenie w celu lub w wyniku segregacji, należy dopilnować, by państwa członkowskie były zobowiązane do jak najszybszego dokładnego zbadania przyczyn, opublikowania wniosków, dokonania ich oceny w ramach krajowych mechanizmów zwalczania segregacji i podjęcia odpowiednich środków prawnych i wykonawczych.

4.1.4. Tymczasem należy zadbać o zbliżenie poziomu nauczania w klasach specjalistycznych do poziomu kształcenia ogólnego, tak by nie były one jedynie pedagogicznymi „przechowalniami”.

4.1.5. EKES zaleca ograniczenie, zamrożenie, lub w przypadku systemowych problemów, całkowite wycofanie funduszy europejskich dla krajów, w których liczba przypadków segregacji szkolnej nie tylko nie maleje, ale wręcz wzrasta. Komitet wyraża nadzieję, że w takich sytuacjach szybko i skutecznie zostaną wdrożone mechanizmy ochrony prawnej Unii Europejskiej (art. 7 i mechanizm ochrony praworządności).

4.1.6. Należy wprowadzić szereg programów szkoleń i programów uczenia się przez całe życie dla kobiet romskich, tak by zwiększyć ich szanse edukacyjne i ograniczyć ryzyko przedwczesnego zakończenia nauki, po to by zapewnić im dostęp do innej pracy niż zatrudnienie dotowane przez władze publiczne lub zatrudnienie drugiej kategorii, zgłaszane częściowo lub nietypowe, które pozbawia je szans na mobilność społeczną.

4.2. Zdrowie

4.2.1. Kobiety romskie, które często żyją na obszarach trudno dostępnych lub w gettach, często spotyka odrzucenie, oczernianie, a nawet przemoc fizyczna i psychiczna w ramach świadczenia opieki zdrowotnej. Zazwyczaj mają bardzo ograniczony dostęp do swoich praw w dziedzinie zdrowia reprodukcyjnego. EKES wzywa państwa członkowskie do tworzenia i używania ruchomych jednostek służby zdrowia wyposażonych w odpowiedni sprzęt i możliwości z myślą o ludności żyjącej w segregacji. Komitet wzywa również do zmiany funkcjonowania służb związanych z macierzyństwem i ciążą oraz do wprowadzenia niezbędnych ulepszeń.

4.2.2. EKES oczekuje, że państwa członkowskie nadadzą priorytet eliminacji praktyk zdrowotnych naruszających rozsądne normy etyczne i powiązane z nimi przepisy, oraz że w razie potrzeby będą podejmować systematyczne postępowanie karne wobec takich praktyk. Należy zagwarantować bezpłatne i łatwo dostępne środki zaradcze w celu egzekwowania praw zdrowotnych, jak również specjalne usługi odzwierciedlające rzeczywiste potrzeby konkretnych osób, takie jak utworzenie punktów informacji zdrowotnej, kształcenie i powoływanie mediatorów ds. zdrowia lub wdrażanie inicjatyw w zakresie zdrowia publicznego obejmujących ludność żyjącą w gettach.

4.2.3. Rządy powinny pilnie, wyraźnie i publicznie opowiedzieć się za zasadą równego dostępu do opieki zdrowotnej i jej praktycznym wdrożeniem, a także zobowiązać się do zwalczania praktyk sprzecznych z tą zasadą oraz wprowadzić programy informacyjne dla wszystkich zainteresowanych. Ważne jest zastosowanie niezbędnych środków legislacyjnych w celu zapewnienia, by kobiety i dzieci romskie nieposiadające podstawowego ubezpieczenia zdrowotnego były jednak objęte ubezpieczeniem.

4.3. Przymusowa sterylizacja

4.3.1. W wielu krajach, w których w przeszłości dochodziło do systematycznego naruszania praw reprodukcyjnych kobiet, a przymusowa i wymuszona sterylizacja była stosowana masowo i wykorzystywana jako państwowy instrument polityczny, przedstawiciele szczebla politycznego nie złożyli nawet przeprosin ani nie wzięli odpowiedzialności za te czyny. Nie przyznano też zadośćuczynienia sądowego lub finansowego. Komitet proponuje, by prawodawca europejski dołożył wszelkich starań, by w ramach harmonizacji europejskiego prawodawstwa karnego państwa członkowskie znacznie przedłużyły lub nawet całkowicie zniosły okres przedawnienia dla tego rodzaju przestępstw, których charakter jest podobny do zbrodni przeciwko ludzkości, oraz by przyjęły specjalne przepisy, tak by ofiary mogły otrzymać rzeczywiste odszkodowanie i rekompensatę finansową.

4.3.2. Należy w dobrej wierze całkowicie wyjaśnić tę sytuację i zapewnić jej całkowitą przejrzystość, aby doprowadzić do pojednania i uniemożliwić władzom publicznym popełnianie takich przestępstw w przyszłości. EKES zaleca zatem, by w konkretnych państwach członkowskich w ramach procesu pojednania społecznego komitety niezależnych historyków, we współpracy z ofiarami i ich przedstawicielami, zbadały przestępstwa popełnione w tej dziedzinie i opublikowały wyniki, tak jak miało to miejsce w postaci „białej księgi” w Szwecji.

4.4. *Zatrudnienie*

4.4.1. Na rynku pracy kobiety romskie znajdują się w jeszcze gorszej sytuacji niż mężczyźni z ich społeczności: wszystkie dotyczące ich wskaźniki zatrudnienia są na dramatycznie niskim poziomie.

4.4.2. EKES wzywa państwa członkowskie do podjęcia ukierunkowanych i kompleksowych działań na rzecz wzmocnienia pozycji ekonomicznej kobiet romskich i wyposażenia ich w tym celu w niezbędne umiejętności. Szczególne znaczenie w zwalczaniu ubóstwa i wykluczenia społecznego mają promowanie przedsiębiorstw gospodarki społecznej, tworzenie programów mikrokredytów oraz swobodny i pozbawiony dyskryminacji dostęp do świadczeń związanych z rynkiem pracy.

4.4.3. Przedsiębiorcy zyskali na znaczeniu jako twórcy miejsc pracy i podmioty istotne z punktu widzenia dobrobytu społeczności lokalnych i regionalnych. Jest to szczególnie istotne dla społeczności romskich. W ramach polityki dotyczącej potrzeb romskich kobiet przedsiębiorców i MŚP należy przyjąć konkretne środki nie tylko na rzecz wzmocnienia samodzielności kobiet romskich, lecz także w celu wspierania ich inicjatyw dotyczących projektów wspólnotowych i tworzenia przedsiębiorstw. Jako że obecnie taka szczegółowa strategia polityczna, opracowana specjalnie w celu wspierania kobiet romskich jest całkowicie nieobecna w większości państw członkowskich, EKES apeluje o zobowiązanie się do wykorzystania możliwości, które mogłyby oferować.

4.4.4. Komitet wzywa władze publiczne wszystkich szczebli do zapewnienia szkoleń na rynku pracy, tworzenia miejsc pracy i dostatecznej liczby form zatrudnienia dotowanego. Władze powinny zapewniać dodatki na podróże i wsparcie na szkolenia ustawiczne i doskonalenie zawodowe, a za pomocą ukierunkowanych narzędzi polityki publicznej wspierać możliwości godzenia życia rodzinnego i zawodowego przez romskie kobiety znajdujące się w trudnej sytuacji.

4.4.5. Państwa członkowskie muszą dołożyć wszelkich starań, aby polepszyć słabą pozycję kobiet romskich na rynku zatrudnienia i wyeliminować formy pracy (niemal) wymuszonej, w szarej strefie lub nielegalnej, której kobiety te są ofiarami.

4.4.6. W tym celu, a także biorąc pod uwagę znaczenie integracji kobiet romskich na rynku pracy, ważne jest wprowadzenie programów zatrudnienia drugiej szansy i zapewnienie pomocy mediatorów, jak również dodatków na podróże i wsparcia szkoleniowego. Ponadto należy dołożyć wszelkich starań, aby wyeliminować dyskryminację w miejscu pracy i podnieść świadomość pracodawców.

4.5. *Mieszkalnictwo, usługi publiczne*

4.5.1. To kobiety i dzieci najbardziej odczuwają katastrofalne skutki segregacji w codziennym życiu. EKES podkreśla zatem potrzebę stworzenia na tych obszarach minimalnych dopuszczalnych norm w zakresie mieszkalnictwa, usług publicznych i infrastruktury, które powinny być stosowane jako prawo podstawowe, a najlepiej zapisane w konstytucjach państw członkowskich.

4.5.2. EKES proponuje, by zaspokojenie tych potrzeb (np. poprzez zapewnienie wody pitnej, energii elektrycznej, kanalizacji lub oczyszczania ścieków, dróg asfaltowych, usuwania odpadów, dostępności usług publicznych itp.) było warunkiem wstępnym dalszych inwestycji w rozwój miast oraz uzyskania i wykorzystania dotacji.

4.5.3. Należy położyć kres nieuzasadnionym i nielegalnym procedurom eksmisji, a także zapewnić szczególną ochronę sądową dostępną dla kobiet romskich, które są ofiarami takich procedur. Kobiety, które doznały urazów w wyniku tych przymusowych eksmisji, muszą mieć możliwość otrzymania odszkodowania.

4.6. *Usuwanie struktur przemocy*

4.6.1. Kobiety i dziewczęta romskie są szczególnie narażone na dyskryminację i segregację, przy czym łatwo padają ofiarami przestępstw i aktów przemocy. W nieproporcjonalnie dużym stopniu dotykają je wszelkie znane formy wyzysku i handlu ludźmi.

4.6.2. Komitet zgadza się, że wszelkie formy handlu ludźmi i przemocy wobec kobiet romskich stanowią rażące naruszenie podstawowych praw człowieka, wyraźnie zakazane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, oraz że państwa członkowskie powinny na tej podstawie podejmować działania⁽⁶⁾. Są to poważne przestępstwa kryminalne, będące odpowiedzią na zapotrzebowanie, które okazują się, w bardzo różnych formach, skrajnie dochodowe dla międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, na którą kobiety i dzieci romskie są w nieproporcjonalnie wysokim stopniu narażone.

4.6.3. EKES wyraża nadzieję, że państwa członkowskie natychmiast włączą do swojego prawa karnego kryminalizację tych nowych i zmieniających się form przestępczości oraz że podejmą wobec nich skoordynowane i ukierunkowane działania sądowe, a nawet wyeliminują, w miarę możliwości, kanały korzyści uzyskiwanych pod przymusem. Należy uwzględnić szerszy kontekst społeczno-ekonomiczny, w którym popełniane są te przestępstwa, zidentyfikować sytuacje ubóstwa, dyskryminacji i podatności na zagrożenia oraz opracować spójne narzędzia (strategiczne, legislacyjne, finansowe, edukacyjne, badawcze i inne) polityki społecznej, które umożliwią rozwiązywanie tych problemów.

4.6.4. Przemoc, jakiej doświadczają kobiety romskie, może pochodzić zarówno ze strony ogółu społeczeństwa, jak i ze strony ich własnych społeczności. W każdym razie ważne jest zdecydowane działanie przeciwko wszelkim jednorazowym i zorganizowanym formom przemocy w ramach podejścia opartego na prawach człowieka i skoncentrowanego na ofiarach i specyfice płci, które uwzględni szczególnie bezbronność kobiet i dzieci oraz specjalną ochronę, z jakiej muszą one korzystać.

4.6.5. Komitet z zadowoleniem przyjmuje fakt, że wraz z podpisaniem przez Komisję Europejską Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, ogólnie znanej jako konwencja stambulska, UE stała się umawiającą się stroną tej konwencji. Komitet wzywa wszystkie państwa członkowskie UE do ratyfikacji konwencji i rozpoczęcia jej wdrażania, bez zastrzeżeń i z determinacją, biorąc pod uwagę szczególne narażenie kobiet romskich w tym zakresie.

4.6.6. Kobiety i dziewczęta romskie są również w nieproporcjonalnie dużym stopniu celami i ofiarami przestępstw na tle nienawiści, w tym mowy nienawiści. Należy przyjąć środki ułatwiające zainteresowanym osobom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz – z pomocą organizacji społeczeństwa obywatelskiego – wprowadzić narzędzia w celu podniesienia świadomości wykrywania tego rodzaju przestępstw.

4.6.7. EKES popiera rozszerzenie kontekstu geograficznego i wdrożenie JUSTROM, wspólnego programu Rady Europy i Komisji Europejskiej, mającego na celu zapewnienie kobietom romskim dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

4.6.8. Komitet zwraca uwagę na fakt, że za formę przemocy można również uznać wszelkie zinstytucjonalizowane formy antycyganizmu i segregacji. Podkreśla znaczenie zapewnienia ochrony przed takimi przestępstwami w instytucjach finansowanych przez państwo (organy ochrony dzieci, opieki społecznej i zdrowotnej), jak również w państwowych strukturach egzekwowania prawa i związanych z nimi strukturach (policja, wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych i służby więzienne), oraz w innych sytuacjach, w których kobiety romskie są szczególnie narażone na ataki. Komitet zwraca uwagę na znaczenie zapewnienia łatwego i bezpłatnego dostępu do ochrony prawnej w takich przypadkach.

4.6.9. Prawo krajowe i międzynarodowe musi traktować pojęcie przymusowego przedwczesnego małżeństwa jako formę handlu ludźmi i podejmować w tym zakresie odpowiednie działania. Wszelkie narzędzia i programy zapobiegania i ochrony przewidziane w ramach zwalczania handlu ludźmi muszą być dostępne dla ofiar przymusowych małżeństw dzieci.

4.7. Integracja i uczestnictwo

4.7.1. Kobiety romskie mają bardzo ograniczone możliwości, by tworzyć i oceniać strategie polityczne, które mogą mieć wpływ na ich losy. EKES podkreśla zatem, że w oparciu o zasadę „nic o nas bez nas” absolutnie konieczne jest zaangażowanie kobiet romskich na odpowiednią skalę w opracowywanie, planowanie, wdrażanie i ocenę wszelkich programów mających wpływ na nie same lub na ich społeczność. EKES proponuje, by udział aktywnych kobiet romskich odpowiadał co najmniej większości w programach skierowanych konkretnie do kobiet romskich oraz co najmniej 30 % w programach skierowanych do społeczności romskich. Należy wprowadzić system oceny w celu wiarygodnego pomiaru tych wskaźników.

4.7.2. EKES proponuje, by te wskaźniki uczestnictwa były wdrażane w sposób możliwy do zweryfikowania w ramach organów odpowiedzialnych za politykę integracji krajowej i regionalnej (krajowe, regionalne i departamentalne rady koordynacyjne, komisje ds. zwalczania segregacji itp.).

⁽⁶⁾ Art. 5 ust. 3 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

4.7.3. Komitet wzywa rządy i władze do zaangażowania się w prawdziwy merytoryczny dialog polityczny z przedstawicielami kobiet romskich na wszystkich poziomach organizacji społecznej oraz do utworzenia struktur instytucjonalnych takiego dialogu. W tym celu Komitet zaleca, by stworzyć specjalne organy prawne, np. komisje kobiet w ramach krajowych platform do spraw Romów, które to organy umożliwiłyby zapewnienie reprezentacji kobiet romskich w ukierunkowany sposób, lub by powołać niezależnego mediatora dla kobiet romskich.

4.7.4. Komitet zauważa, że poglądy kobiet romskich często w ogóle nie są reprezentowane lub są reprezentowane w niewielkim zakresie, zarówno w obecnej europejskiej strategii ramowej, jak i w krajowych strategiach na rzecz integracji Romów. Znacznie więcej uwagi należy poświęcić poglądom przedstawicieli kobiet romskich, nie tylko w procesach przewidzianych na okres po 2020 r., ale także przy opracowywaniu przyszłych strategii integracji społecznej.

Bruksela, dnia 12 grudnia 2018 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
